

Mötesplatser för äldre - Förslag gällande kundvalet för dagverksamhet och öppna mötesplatser

Förslag till beslut

1. Äldrenämnden föreslår kommunfullmäktige besluta att de tre ersättningsnivåerna för dagverksamheter tas bort och ersätts med två ersättningsnivåer, en för respektive dagverksamhetsinriktning från och med januari 2019.
2. Äldrenämnden föreslår kommunfullmäktige att besluta att checkbeloppet för dagverksamhet med social inriktning blir 700 kr per närvarotillfälle, och att checkbeloppet för dagverksamhet med demensinriktning blir 800 kr per närvarotillfälle.
3. Äldrenämnden beslutar att, under förutsättning att kommunfullmäktige fattar beslut i enlighet med punkt 1 och 2, anta förslag på reviderade specifika auktorisationsvillkor till kundvalet för dagverksamhet från och med 1 januari 2019 samt att nuvarande auktoriserade anordnare av dagverksamhet behöver ansöka om ny auktorisation i samband med detta.
4. Äldrenämnden finansierar en öppen mötesplats med en maximal kostnad på 1,5 miljoner per år från och med 1 januari 2019.
5. Äldrenämnden fortsätter finansiera träffpunkter med en maximal kostnad på 600 tusen kronor från och med 1 januari 2019.

Sammanfattning

I september 2016 gav äldrenämnden i uppdrag till social- och äldredirektören att utreda behovet av öppna mötesplatser som ett komplement till dagverksamhet. I november 2016 gav kommunfullmäktige äldrenämnden i uppdrag att göra en översyn av dagverksamheten (Mål- och Budget 2017 - 2019). Den skulle avse verksamhetens innehåll, regelverk, ersättningsmodell och ersättningsnivåer. Syftet med mötesplatser är att främja seniorers hälsa. I översynen undersöktes därför Nackas seniorers förutsättningar att delta i hälsofrämjande aktiviteter.

Förslagen ska möjliggöra för seniorer att delta på hälsofrämjande aktiviteter. Resultaten visade att vissa målgrupper har svårt att delta utan stöd. Förslagen innebär tre olika typer av mötesplatser beroende av den enskildes behov.

Ärendet

År 2007 beslutade kommunfullmäktige att införa kundval i dagverksamheten med målet att öka valfriheten och medborgarinflytandet för den enskilde genom att stimulera till ett ökat utbud av dagverksamheter. Målet har inte uppnåtts. Antalet dagverksamhetskunder har minskat och det finns inga privata anordnare. I september 2016 beslutade därför äldrenämnden:¹

1. att de tre ersättningsnivåerna för dagverksamheter tas bort och ersätts med två ersättningsnivåer från januari 2017.
2. att nivå 1 blir 730 kronor inklusive 0,5 procents kompensation enligt ramärendet och nivå 2 blir 805 kronor inklusive 0,5 procents kompensation enligt ramärendet från januari 2017.
3. att ge social- och äldredirektören i uppdrag att uppdatera villkor för att vara godkänd anordnare av dagverksamhet i enlighet med de nya ersättningsnivåerna.
4. att ge social- och äldredirektören i uppdrag att under 2017 utreda behovet av öppna mötesplatser/träfflokaler som ett komplement till dagverksamhet.
5. att ge social- och äldredirektören i uppdrag att under 2017 se över den förenklade biståndsbedömningen genom att göra en uppdelning mellan biståndsbedömd dagverksamhet och öppna mötesplatser/träfflokaler utan biståndsbedömning.
6. att ge social- och äldredirektören i uppdrag att genomföra en översyn av villkoren samt föreslå eventuell revidering under 2016.

I november 2016 beslutade kommunfullmäktige att inte förändra checkbeloppen för dagverksamheter. Istället gavs äldrenämnden i uppdrag att göra en översyn av dagverksamheten. Översynen skulle avse både verksamhetens innehåll, regelverk, ersättningsmodell och ersättningsnivåer.² I och med kommunfullmäktiges beslut blev äldrenämndens beslut 1 - 3 och 6 inaktuella. När ärendet återremitterades av kommunfullmäktige beslutade social- och äldredirektören att förlänga tiden för uppdraget till april 2018 med syfte att utreda det samlade behovet av mötesplatser för äldre med olika förutsättning och behov av stöd.

Syfte och mål

Syftet med översynen var att ta fram förslag på hur hög kvalitet och ett brett utbud av dagverksamheter kan uppnås samt att utreda behovet av och ge förslag på utveckling av öppna mötesplatser. Förslagen ska leda till måluppfyllelse inom följande av äldrenämndens fokus i Mål och budget 2018 - 2020:

- **Bästa utveckling för alla.** Det finns ett varierat utbud av aktiviteter för god fysisk och psykisk hälsa, självständighet och socialt sammanhang.
- **Attraktiva livsmiljöer i hela Nacka.** Det finns lättillgängliga mötesplatser som stimulerar till aktiviteter och uppmuntrar till olika former av möten.
- **Maximalt värde för skattepengarna.** Äldreomsorgen utvecklas utifrån nackabornas behov.

¹ Nacka kommun, Sammanträdesprotokoll äldrenämnden 2016-09-21, § 83.

² Sammanträdesprotokoll kommunfullmäktige, 14 november 2016, § 287, Mål & Budget 2017 - 2019 s.8.

Mötesplatser för äldre

Syftet med mötesplatser för äldre är att främja hälsosamt åldrande. De gör det genom att möjliggöra för seniorer att delta på aktiviteter som främjar god fysisk och psykisk hälsa, självständighet och socialt sammanhang.

Äldreenheten har genomfört en målgruppsanalys där vi undersökt Nackas seniorers förutsättningar att delta i hälsofrämjande aktiviteter. Antalet seniorer 65 år eller äldre beräknas bli cirka 16 000 år 2018. Dagens 65 åringar är för det mesta aktiva och vitala, men i takt med att vi åldras ökar behovet av stöd. Äldreenhetens bedömning är att det finns ca 1350 seniorer med åldersrelaterade funktionsnedsättningar. Ungefär en tredjedel av dem är socialt isolerade och/eller funktionshindrade. För att de ska kunna delta i hälsofrämjande aktiviteter behöver det finnas omvårdnadspersonal på plats som kan ge stöd. Vidare finns cirka 4 500 friskare seniorer. De är 75 år eller äldre, har inget funktionshinder men kan efterfråga hälsofrämjande aktiviteter som är anpassade för seniorer. Slutligen finns det cirka 450 seniorer med stora omvårdnadsbehov som behöver individanpassade aktiviteter.

Nackas seniorer har alltså mycket olika förutsättningar att delta i hälsofrämjande aktiviteter. Vi har därför undersökt utbudet av hälsofrämjande aktiviteter som finns tillgängligt för de olika målgrupperna. Utifrån kunskapen om vad som saknas har vi tagit fram förslag på olika typer av mötesplatser som syftar till att möjliggöra för olika målgrupper att delta i hälsofrämjande aktiviteter.

Dagverksamhet - Det behövs dagverksamheten för seniorer med omvårdnadsbehov (cirka 450 seniorer).

Öppna mötesplatser - Det behövs en öppen mötesplats på Sicklaön som kan ta emot seniorer som är socialt isolerade och/eller har funktionshinder (cirka 1 350 seniorer). Det är på Sicklaön som behoven kommer vara som störst på grund av den demografiska utvecklingen.

Träffpunkter - Det bör finnas träffpunkter i övriga kommundelar som kan främja ett brett utbud av senioranpassade hälsofrämjande aktiviteter för äldre seniorer utan funktionshinder (cirka 4 500 seniorer).

Föreningsdrivna mötesplatser - Äldrenämndens hälsofrämjande insatser för den stora gruppen seniorer 65 år och äldre (cirka 13 500 seniorer) utan behov av stöd bör fokuseras på att möjliggöra för ett aktivt förenings- och näringsliv. Bland annat genom att stödja föreningar med föreningsbidrag och genom att finansiera träffpunkter.

Förslag gällande kundvalet för dagverksamhet

Äldreenheten har granskat kvaliteten på dagverksamheten. För att säkra hög kvalitet och ett brett utbud av dagverksamheter för seniorer med omvårdnadsbehov behöver äldrenämnden vidta följande större förändringar av kundvalet för dagverksamhet.

Anpassa dagverksamheten efter kundernas behov

En av huvudorsakerna till att efterfrågan på dagverksamhet har minskat är att det inte gått att upprätthålla god kvalitet i verksamheten när samma verksamhet riktats mot både personer med demenssjukdom och personer som inte har kognitiv funktionsnedsättning. Det behövs en dagverksamhetsinriktning mot demenssjukdom och en social inriktning för att det ska gå att säkerställa dagverksamhet med god kvalitet för båda målgrupperna.

Förändra biståndsbedömningen

Att kunder med och utan demenssjukdom går på samma dagverksamhet är en konsekvens av att biståndsbedömningen förändrades i samband med införandet av kundval 2007. Från det brukliga att kundens val sker efter en utredning och beslut till att beslut fattas efter att kunden gjort sitt val. Om en person med demenssjukdom vill gå på dagverksamhet med social inriktning har de rätt att göra det med dagens system. Det går inte att anpassa verksamheten efter båda målgruppernas behov samtidigt. Kundernas val av anordnare behöver föregås av en behovsutredning.

Sköra seniorer behöver oftast information och motivation för att börja. Det nuvarande handlägningsförfarandet har även minskat möjligheten för biståndshandläggare att informera och motivera seniorer att börja på dagverksamhet.

Förenkla ersättningsmodellen och anpassa den efter de nya inriktningarna

De två inriktningarna är olika resurskrävande. Vi föreslår därför en check per inriktning. Vi föreslår även att de nivåer som används idag tas bort. Det kan minska den ekonomiska osäkerheten att starta ny dagverksamhet och på så vis främja ett större utbud.

Nya checkbelopp

Dagens checkbelopp täcker inte kostnaderna för att upprätthålla bemanningen som behövs för att möta kundernas individuella behov. Förslaget på nya ersättningsbelopp tar hänsyn till bemanningsbehoven i de två föreslagna inriktningarna.

Förslag till checkbelopp 2018

	Dagverksamhet med social inriktning	Dagverksamhet med demensinriktning
Ersättning	700 kr per närvarotillfälle	800 kr per närvarotillfälle
Ersättning inklusive 6 % momskompensation till privata anordnare	742 kr per närvarotillfälle	848 kr per närvarotillfälle

Se Bilaga 1. Slutrapport - Översyn av dagverksamheten och öppna mötesplatser för äldre, för en mer detaljerad beskrivning av hur checkbeloppen beräknats.

Förslag gällande öppna mötesplatser och träffpunkter

Utifrån resultaten från äldrehetens målgruppsanalys har vi tagit fram förslag som syftar till att möta behoven av hälsofrämjande aktiviteter hos de seniorer som har ett begränsat utbud som följd av sina funktionsnedsättningar eller sociala situation.

Starta en öppen mötesplats

Äldreenheten föreslår att äldrenämnden finansierar en öppen mötesplats som drivs i samarbete mellan seniorer, föreningar och med hjälp av personal. Det behövs personal för att möta behovet av hälsofrämjande aktiviteter hos seniorerna som är socialt isolerade och/eller funktionshindrande men inte har stora omvårdnadsbehov. Om möjligt bör den öppnas på Sicklaön. Där finns lika många seniorer 80 år eller äldre som i samtliga andra kommundelar.

Kostnad: 1,5 miljoner kr per år. 500 tusen täcker kostnader för lokaler och värdskap. En miljon täcker personalkostnader, OH-kostnader, materialkostnader och övriga kostnader.

Fortsätt driva träffpunkter

Äldreenheten föreslår att äldrenämnden fortsätter finansiera träffpunkter som riktar sig till seniorer utan funktionshinder. Idag finansierar äldrenämnden träffpunkten Lusthuset i Boo. Den har finansierats med statliga stimulansmedel som löper ut 2018. Utföraren Boo Folkets Hus har till stora delar lyckats med uppdraget att driva en träffpunkt. Där arrangeras många typer av hälsofrämjande aktiviteter anpassade för seniorer av föreningar och ideellt engagerade seniorer.

Kostnad: 600 tusen kr per år. Anslås de föreslagna medlen till träffpunkter är det äldreenhetens ambition att under 2018 se över hur medlen kan fördelas mer jämlikt mellan Nackas kommundelar. Det är inte i linje med likabehandlingsprincipen eller Nacka kommuns övergripande mål attraktiva livsmiljöer i hela Nacka att erbjuda gratis lokaler till föreningar i Boo men inte till föreningar i andra kommundelarna. En omfördelning kommer minska träffpunkternas öppettider och storleken på lokalsubventionen.

Seniorrådets synpunkter på förslagen gällande öppna mötesplatser

Äldreenheten hade ett dialogmöte med seniorrådet den 5 april 2018. På mötet närvarade representanter från SPF Nacka, SPF Saltsjöbaden, SPS Älta, SPF Boo, PRO Nacka, PRO Fisksätra, PRO Älta och SeniorNet. Under mötet tillfrågades de om hur de såg på förslaget. De synpunkter som flera av mötesdeltagarna var överens om var att:

- Det är viktigt att medlen till öppna mötesplatser och träffpunkter fördelas jämlikt mellan de olika kommundelarna.
- Flera föreningar driver verksamhet som personer med funktionshinder kan delta på, men de kan inte ge stöd till personer med omvårdnadsbehov.
- Det är bättre att det finns personal på plats på öppna mötesplatser som kan möta omvårdnadsbehov än att föreningarna själva anställer personal som kan göra det.
- Öppna mötesplatser och träffpunkter kan möta föreningarnas behov av lokaler.

Ekonomiska konsekvenser

Förslagen till beslut får ekonomiska konsekvenser.

Dagverksamhet

Förslaget på förändring av checkbelopp för dagverksamheten innebär att kostnaderna ökar med cirka 830 tusen kronor eller 14 % under förutsättning att volymen är densamma som utfallet för 2017. Förändringen bedöms rymmas inom budgetramen för 2018 som är 6,9 miljoner.

Eftersom antalet personer med dagverksamhet årligen har minskat är bedömningen att antalet kunder inte kommer att öka nämnvärt under 2018 - 2019. En rimlig ambition kan vara att antalet personer i dagverksamhet ökar med motsvarande en grupp för personer med demenssjukdom till sommaren 2020 det vill säga med cirka 12 personer. Det skulle på helårsbasis innebära en tillkommande kostnad på cirka 1,5 miljoner kronor.

När kunder börjar på dagverksamhet kan kostnaderna för hemtjänst minska. Den stora merparten (ca 85 procent) av kunderna på dagverksamheten har relativt omfattande hemtjänstinsatser. Om kunder med ett stort antal timmar hemtjänst per månad börjar på dagverksamhet kommer behovet av hemtjänst minska under tiden de är på dagverksamheten och som följd även kostnaden för hemtjänst.

Om förslaget till beslut gällande dagverksamheten antas av kommunfullmäktige kommer dagens anordnare att behöva söka ny auktorisation och arbetsätten inom myndigheten kommer att behöva förändras med anledning av förändringarna av biståndsbedömningen. Förändringarna kommer att genomföras successivt under det första halvåret 2019.

Öppna mötesplatser och träffpunkter

Förslaget på öppna mötesplatser och träffpunkter innebär att anslaget till mötesplatser för äldre behöver ökas med 840 tusen kr 2019. Öppnas en ny öppen mötesplats under hösten 2018 kommer kostnaderna hålla sig inom budgetramen för 2018 som är 1,26 miljoner samt 490 tusen kronor statliga stimulansmedel.

Konsekvenser för barn

Förslaget kommer inte innebära några konsekvenser för barn.

Bilagor

Bilaga 1. Slutrapport - Översyn av dagverksamheten och öppna mötesplatser för äldre

Bilaga 2. Förslag till reviderade auktorisationsvillkor

Ann-Sophie Holgersson
Enhetschef
Äldreheten

Tobias Jobring
Planerare/utvecklare
Kvalitet och stöd
Äldreheten